

DISTRIKTSPLAN

For reinbeitedistrikt 7-Feren/Gaske-laante

NORD-TRØNDELAG REINBEITEOMRÅDE

2015-2020

Forslag av 1 juni 2015

Vedtatt av årsmøte 31 desember 2015

Naturens barn

Når solen står opp

en sommerdag

så hører man reinens rop

og heiloen i det fjerne.

Det er deilig å være

et av naturens barn.

Dikt av Stig Daniel Danielsen 1994.

Innhold

1. Beskrivelse av distriktet	4
1.1 Administrative forhold og organisering	4
2. Beite og driftsforhold	4
3. Reintall	6
4. Flytteleier	6
5. Bruk og vedlikehold av anlegg	6
6. Bruk av motorkjøretøy	7
6.1 Motorisert ferdsel i vernede områder	8
7. Inngrep og forstyrrelser	8
8. Rovdyrtap og andre tap	10
9. Revidering av distriktsplan	11

1 Beskrivelse av distriktet

1.1 Administrative forhold og organisering

Etter reindrifftslovens § 2 skal det samiske reindrifftsområdet deles inn i reinbeiteområder og reinbeitedistrikter. Hjemmel for å foreta slik inndeling ligger hos Landbruksdepartementet (områdegrensener) og Reindrifftsstyret. Distrikt 7- Gaske laante sijte- Feren reinbeitedistrikt fikk sine nåværende grenser ved kongelig resolusjon av 10.07.1894. Folkene i Gaske laante kalles for gaske – plektieh (Åarjelsaemien-daaroen baakoegærja, Knut Bergsland og Laila Mattson Magga, Idut 1993). Heretter kalles distriktet for Gaske laante og folkene for gaske-plektieh. Sydlig dialekt sør for Snåsa og Frostviken.

Gaske-laante ligger helt sør i Nord- Trøndelag reinbeiteområde. Gaske-laante grenser i vest mot jernbanelinjen, i nord mot elven Strådalselva, Helgåa, i sør mot Tevla, Stjørdalselva og i øst mot riksgrensen. Gaske-laantes ytre grenser omfatter kommunene Stjørdal, Verdal, Meråker og Levanger.

Gaske-laante består kun av en driftsgruppe, som har flokken i lag hele reinbeiteåret. Det er pr. i dag 4 sijteandeler i distriktet.

2 Beite og driftsforhold

Distriktet har et bruttoareal på ca. 2430 km². Med fratrekk for impediment, innsjøer og mange store utbygginger og inngrep er det gjenværende nyttbare arealet vesentlig mindre.

Gaske-laante er dominert av bergarter med lav og middels løselighet. Geologien gir derfor gode forutsetninger for grøntbeite, og tilsvarende dårlige forutsetninger for lavbeite.

I vest er landskapet i distriktet preget av åser, med en del trane dype bekkedaler. I øst er det vidder med avrundede topper opp mot 1250 meter. Om lag 78 % av arealene ligger under tregrensen. Landskapsform og distriktets fordeling i ulike høydenivåer gjør at de vestlige områdene ikke er egnet til bruk om sommeren.

Vinternedbøren ligger mellom 50 og 100 mm pr. måned. Det milde klimaet gjør at det i praksis vil være bart for snø ved kysten i midten av mars. I dalstrøkene ved grensen vil det være snøbart 2-3 uker senere.

Gaske-laante er et helårsbeite distrikt, det vil si at reinen beiter i hele distriktet året rundt. Beitetid settes dermed fra 01.01 til 31.12.

Distriktet har reinflokken på vinterbeite i alle fire kommunene. Flokken går spredt på beite. Vær, vind og klimaforhold, rovdyr, snøscootertrafikk, løse hunder og andre forstyrrelser avgjør hvor reinen beiter. Distriktet har tatt i bruk området nord for riksveg 72 til vinterbeite igjen, etter å ha vernet området på eget initiativ i 10 år. Området kan benyttes hele året. Distriktet har et kalvmerkingsgjerde ved Drivsjøfjellet.

Om våren drives reinen østover til Funnsjødalen og Forra området (vest for Meråker) hvor kalvingen finner sted. Kalving foregår også på nordsiden av riksveg 72.

Etter kalvingen trekker reinen til sommerbeiteområdene. Flokken har de siste årene delt seg mellom grensefjellene og fjellpartiet vest for Meråker. Området rundt Hermansnasen er som et veikryss, som brukes når reinen trekker nordover, østover, vestover og sørover. Veikrysset er i bruk hele året. Et annet veikryss som er viktig for Feren er Sulsjøan. Andre områder som blir brukt som oppsamlingsplass er området mellom Meråker, Grova, Kopperå og Fjergen (Vaartoe-Vektarhaugen). Området mellom Juldagshøgda og Sognavola og Skarfjellet, Skurdalsjøen og området mellom Kråksjøflåin til Heggflifjellet.

Områdene rundt kalvingslandet, Gærhkoevaerie (Kirkbyfjellet), Blåstøyten og Kliningen er av stor betydning som sommerbeite da snøfonnene i de områdene brukes av reinen til avkjøling og flukt fra insektsplagen på varme dager. Videre er dette området ideelt som tilvenningsområde for nyinnkjøpte dyr. Reinen trekker også opp på snøfonnene i Fersvola. Etter kalvinga på nordsiden av riksveg 72 bruker reinen Sognavola og Hyllfjellet.

Kalvmerking foregår i slutten av juni og i juli måned. Distriktet bruker det øverste gjerdet ved hovedanlegget i Veltet. Distriktet har kalvmerkingsgjerder i Slaggavika, Gærhkoevaerie (Kirkbyfjellet) og i tidligere nevnte Drivsjøfjellet.

Slaktingen foregår fra september måned i gjerdeanlegget ved Tommeldal (Teveldal) og i hovedgjerdeanlegget i Veltet til februar måned. I tillegg har distriktet slakt og skillingsgjerde i Breivatnet. Gaske-laante har også gjerdeanlegg i Brenntjønna og Halsjøen.

Beitebruken fremgår for øvrig av arealbrukskartene på www.gint.no. Beitebruken er i samsvar med den tradisjonelle bruken av området og gir en rasjonell og hensiktsmessig bruksordning.

Distriktet er beitegransket etter Willmo metoden. Beitegranskingen viste at beitene i distriktene har følgende sammensetning.

Lavbeite	Grøntbeite	Impediment	Areal i skog
18 %	66 %	16 %	49 %

Ut over dette ble det registrert at:

Lavbeitene lå ikke i skog, men på myrer og fastmark. I skogene var det noe hengelav.

Gode myrområder utgjorde litt over 25 prosent grøntbeiteområdene, og er den dominerende landskapstypen i distriktet.

Lavbeitene begrenser beitekapasiteten, og vil være retningsgivende for øvre reintall i distriktet.

3 Reintall

Distriktet skal inntil videre ha 1600 rein i vårflokk. Det vil si at hver sijteandel kan ha 400 rein.

I driftsåret 2012/2013 hadde distriktet 1507 rein og gjennomsnittlig slaktevekt på 21,5 kilo på kalv. Det vil si høyeste gjennomsnittlig vekt i hele Nord- Trøndelag reindriftsområde.

4 Flytteleier

Flytteleiene er markert på arealkart. Flytteleiene er særlig viktige for reindriften og har et særskilt vern etter reindriftslovens § 22. Ulike arealinngrep i distriktet, særlig vassdragsreguleringer, veiutbygging, skogsdrift og hytteutbygging, har vanskeliggjort (nærmest ødelagt) flyttingene mellom sesongbeitene. Distriktet legger derfor stor vekt på å ta vare på gjenværende flytteleier.

5 Bruk og vedlikehold av anlegg

På kartet er boplasser, gjeterhytter, sperregjerder, arbeidsgjerder og slakteanlegg markert.

I distriktet er det . . . sperregjerde, det er grensegjerdet mot Sverige. Gjerdet går fra Skarsvatnet til Teveldal. Nord om Skarsvatn til Åbo mangler det sperregjerde mot Sverige.

Distriktet har i de senere år prioritert å vedlikeholde sperregjerdet fra Halsjøen til Skarsvatnet på grunn av arbeidskapasitet. Distriktet jobber med å få Staten til å overta vedlikeholdet av sperregjerdet. Så vidt distriktet vet er sperregjerdet det eneste sperregjerde i Norge, som grenser mot et naboland som Sverige, som ikke Staten er ansvarlig for. Distriktet skal også jobbe for at eksisterende sperregjerde blir forlenget til Åbo.

Gaske-laante har et hovedgjerdeanlegg i Veltet. Gjerdet nederst ved veien inneholder arbeidsgjerde, sil, smågjerder og beitehage. Gjerdet nederst brukes om høsten og vinteren.

Distriktet utvidet i fjor parkeringsplassen med grus. I tillegg ble det grøftet, og satt ned en kum som slaktevannet skal renne i. En av sijteandelsinnehaverne har satt opp en hvilebrakke ved gjerdet. I tillegg ble det satt opp en utedo. Distriktet har i de senere år slaktet ved gjerdet med godkjent slaktehenger. Distriktet ønsker å utvide og bygge om gjerdet med tanke på at slakting ved plass skal bli en fast ordning.

Gjerdet øverst består av sil, kikkerthage og oppsamlingsgjerde og blir brukt til kalvmerking om sommeren. Distriktet bruker brikkersystem.

Pr. dags dato ligger gaske-plektieh i telt og låavth-gåetie om sommeren ved kalvmerkingsgjerdet øverst. Distriktet forventer at hver sijteandel bygger seg en hvilebrakke i Veltet. Det er ikke vanlig at reineiere ligger i telt i år 2015 i flere uker i strekk. Distriktet skal bygge seg redskapsbo med utedo øverst ved kalvmerkingsgjerdet.

I tillegg har distriktet kalvmerkingsgjerder i Gærhkoevaerie(Kirkbyfjellet), Slaggavika og Drivsjøfjellet. Gjerdeanlegget i Tommeldal (Teveldal) blir brukt hvert år til skilling og slakting på høsten og vinteren.

Distriktet har et gjerdeanlegg ved Lihpiejaevrie(Hallsjøen), der har distriktet en gjeterhytte, beitehage og bru over elva Hallsjøelva. Distriktet bygde i fjor gjerde i Breivatnet som skal brukes om vinteren til samling og skilling av reinen på nordsiden av riksveg 72. Distriktet har også et gjerdeanlegg ved Brenntjøna. Ved behov kan distriktet sette opp midlertidige gjerder.

Gaske-laante har ei gjeterhytte i Sandvika som blir mye brukt, da den ligger nærme begge sider av riksveg 72.

Distriktet skal kjøpe gjeterhytte i Sillermoen. Den ligger midt i kalvingsområdet. Gaske-laante skal bygge opp gåetie(gamma) ved merkegjerdet i Gærhkoevaerie(Kirkebyfjellet).

Anlegg som distriktet trenger:

- Utvidelse av grensegjerdet.
- Gjeterhytte ved kalvmerkingsgjerdet i Drivsjøfjellet .
- Gjeterhytte i Vera.
- Lagerbygning ved hovedgjerdeanlegget i Veltet. Brukes til gjerdemateriell, strie, kjøretøy og lignende.
- Utvidelse av gjerdet nederst ved Veltet, slik at slakting ved plass kan bli en fast ordning.
- Redskapsbo med utedo ved øverste gjerdet i Veltet. Hver sijteandel skal ha en hvilebrakke i Veltet.
- Hvilebrakke i Tommeldal(Teveldal), for å kunne føre tilsyn med reinen som står i gjerdet.
- Snuplass i Tommeldal(Teveldal) til slaktehengeren.

6 Bruk av motorkjøretøy

I Gaske-laante blir det brukt snøscooter. Snøscooter står i de respektive sijteandeler og deres medlemmers private eie. Hver sijteandelsinnhaver kan skrive ut kjøreløyve til gjeteren sin, men forventes om at dette informeres og godkjennes innom distriktet først.

Distriktet har en båt til bruk i reindriften. Distriktet har hatt en 6 hjuling som har vært brukt til transport fram til gjerdene, og til å frakte materialer ut for vedlikehold av gjerder. Distriktet har en to-hjuling som blir brukt til driving av rein.

Det forventes at hver sijteandel skal ha egen atv til bruk i sin reindriften. Når det er behov for hjelp på barmarksesongen til tilsyn og driving, har gjeterne rett til å kjøre med barmarkskjøretøy.

Gjeterne har samme rettigheter som reieneierne til å fiske og til å ta ved etc. etter reindriftenloven. Dette gjelder for hele driftsåret.

Gaske-plektieh og gjeterne har behov for å benytte seg av barmarkskjøretøy i hele distriktet for å kunne utøve flytting, samling, tilsyn og andre viktige arbeidsoppgaver innom reindriften. Distriktet har tegnet noen hovedkjøreleier for barmark på arealbrukskartet, men må også kjøre utenom disse leiene, da reien springer for det meste utenom.

Det arbeides med å nedtegne hovedkjøreleier for barmarkskjøring på nordsiden av riksveg 72, arealbrukskartet blir fornyet.

Til kalvmerking om sommeren og til slakting om høsten benytter distriktet helikopter til samling og inndriving i gjerdet. Distriktet bruker også helikopter om vinteren når det er nødvendig som for eksempel under vanskelige forhold som lite snø og dårlige iser som det har vært i de siste vintrene.

6.1 Motorisert ferdsel i vernede områder

Gaske-laante har flere naturreservater i distriktet. Her kan nevnes Øvre Forra naturreservat, Feren naturreservat og Kolltjønndalen naturreservat. I tillegg er det flere små. Det planlegges flere naturreservater.

Distriktet har behov for å kjøre med barmarkskjøretøy og lande med helikopter innom de vernede områder. Det vil lette betraktelig arbeidet for distriktet å kunne søke om tillatelser om motorisert ferdsel i vernede områder hvert femte år istedenfor hvert år.

Av sikkerhets grunner blir det brukt 4 atv/motorsykler til samling og driving av flokken og til tilsyn.

Distriktet prøver å begrense kjøringen og unngå bløtt terreng.

7 Inngrep og forstyrrelser

Ulike inngrep har ført til en kraftig forringelse av beite- og flyttemulighetene i distriktet. Dette gjelder i hovedsak hyttebygging, vassdragsregulering, nydyrking, sperregjerder i landbruket og skogsvegbygging.

Allerede 2. april 1991 skrev miljøvernministeren Thorbjørn Berntsen i brev form til fylkesmannen i Nord-Trøndelag, sitat «*Reindriften i Nord-Trøndelag er generelt sterkt presset av ulike utbyggingsinteresser, særlig Færen reinbeitedistrikt. På tross av at distriktenes arealsituasjon stadig trues, har reindriftnæringa gått inn på en etter vårt skjønne konstruktiv samarbeidsvilje. Næringa har akseptert at den må leve side om side med andre arealbruksinteresser. På den annen side går det en grense for hvor mye den kan tåle før drifta umuliggjøres*» sitat slutt.

Siden 1991 har det skjedd mye i Gaske-laante. Mange flere hytter, utvidelse av vassdragsutbygging, flere alpin og skisenter, milevis av skiløyper, utvidelse av kalkbruddet, enda mer nydyrking og skogsveger med mer og en reduksjon fra 5 til 4 sijteandeler.

I tillegg har bruken av distriktet til jakt og friluftsliv økt de siste årene. Menneskelig ferdsel i forbindelse med disse aktivitetene kan enkeltvis se uskyldig ut, men fører i konsentrert omfang til at reinen forstyrres gjentatte ganger og i verste fall trekker bort fra gode beiteområder. Reinen taper energi dels ved stressende flukt, dels gjennom mindre tid til beiting og dels ved at den tvinges over på roligere, men dårligere beiter. Simler er veldig vare for forstyrrelser og da spesielt i kalvingstida.

Distriktet har i de senere år jobbet med å skjerme sommerbeiteområder fra forstyrrelser. Fjelløp og skirenn på snøfonnene i Meråker har vært store utfordringer for distriktet da de har blitt holdt i kalvmerkingstiden. Kalvmerking er den viktigste oppgaven distriktet har i løpet av reindriftsåret. Hver reineier har sitt eget merke som settes i ørene på kalvene. Pr. dags dato har distriktet 18 reineiere. Får ikke reineier merket kalven sin mister han ikke bare kalven, men også rettigheter til rovdyrerstatning for kalven og tilskudd fra staten. Tilskudd fra staten, både kalvetilskudd og produksjonstilskudd baserer seg helt og holdent på det man har slaktet i løpet av året. Distriktet er glad for at de har fått forståelse for dette og at løpene er utsatt til august måned.

Men det viktigste er av dyrevernmessig hensyn. Reinen trenger snøfonnene i den varmeste tiden for å avkjøle seg på og komme bort fra insekter (nevnt tidligere).

Forstyrrelser i mai og juni, da kalvene er små og svake og totalt avhengig av brystmelka til simla kan bli skjebnesvangert. Unge simler har lett for å springe bort fra kalven sin, siden de mangler erfaring. Små kalver som springer etter mora si i vill flukt har lett for å ramle ned i bekker, tjønner og små vannull/myrhull der de vil drukne. Det er derfor viktig at kommunene ikke skriver ut landingstillatelser for helikopter i april (i hvert fall fra 20. april), mai og juni. De første kalvene kommer rundt den 23, 24 og 25. april. Det er umulig å se simlene som ligger med småkalvene fra luften. Da de ligger en og en i skjul. De gjemmer seg med kalven sin både fra vær og vind, men også fra andre dyr og mennesker.

Simlene og kalvene trenger ro i denne tiden (bindingstiden), da de trenger å bli kjent med hverandres lyder og lukter. De skal senere finne hverandre blant hundrevis av andre simler og kalver.

Arealvernet er uten sammenligning den mest arbeidskrevende del av distriktsstyrets virksomhet. Distriktet vil i de nærmeste årene jobbe med viktige saker som vindmølleparker, snøscooterløyper, hytteutbygging med mer.

EON har søkt om å bygge to vindmølleparker i distriktet, Hyllfjellet, Markavola og Sognavola vindmøllepark. Vindmølleparken vil ligge midt i vinterbeiteområdet og oppsamlingsområdet for flytting sørover og samling til kalvmerkingsgjerdet i Drivsjøfjellet og slakte og skillingsgjerdet i Breivatnet. I Sognavola ligger flytteveien for reinen, som blir brukt året rundt. Vindmølleparken vil ødelegge bruken av området totalt.

Kopperå vindparken ligger i oppsamlingsområde for reinen, både til gjerdet i Tommeldal(Teveldal) og til flytting vestover. Vindmølleparken blir liggende i distriktets høst- og vinterbeite område.

Distriktet vil i samarbeid med vår advokat jobbe med å stoppe disse vindmølleparkene. Da de vil ødelegge videre framtidig reindrif.

Etter at den nye motorferdselloven ble vedtatt, kan kommunene selv bestemme om de ønsker å tilrettelegge for snøscooterløyper i sin kommune. Distriktet vil jobbe for at det ikke blir snøscooterløyper i sitt distrikt. Dette på grunn av at distriktet er helårsbeitedistrikt. Distriktet har reinen på vinterbeite i hele distriktet. Distriktet har av tidligere erfaringer fått oppleve at når de har anmeldt straffbare forhold har de blitt henlagt, som for eksempel da snøscootere kjørte rett inn i reinflokken under vårflytting til kalvingslandet, med holdninger som at reinen flytter seg allikevel og det er bare å kjøre. Distriktet opplever derfor at reinen står utenfor rettsvern. Rein som går på vinterbeite trenger ro til å beite både for å klare seg selv, men også for å kunne bære fram kalven sin.

Distriktet kommer til å jobbe for at det ikke blir flere skiløyper innom distriktets grenser som for eksempel har skiløyper tett i tett i Vaarton (Vektarhaugen) og mot sjøene Fjergen og Langen vanskeliggjort samling og driving til hovedgjerdet i Velte. Noe som har ført til at gaske-plektieh har måttet tatt den lange veien om Fersoset.

Andre saker som distriktet vil jobbe med er å få nøkler til bomveger som for eksempel veien til Risvatnet, Kløvdalsmyrveien, Røsvoldveien og Juldalen. Gaske-laante har blitt utstengt fra disse veiene. Andre saker som er viktige for distriktet er å få økt samarbeid med hundeklubbene om jaktprøver.

I senere år har distriktet sett at problemet med at hundeiere slipper løs hundene sine straks de kommer til utmarka økt. Det virker som det mangler forståelse for at det finnes rein i området, selv når gaske-plektieh tar kontakt og forteller at de har rein i umiddelbar nærhet.

I høst (2015) opplevde vi at 3 løse elghunder jaget hver sine reinflokker. Dette ble et mareritt for reineierne. Samling til slakting ble umulig, hundene jaget bort de reinene som reineierne prøvde å samle med helikopter og atv. Reineierne ble nødt til å utsette samling og heller ta

vare på løshundene og levere de til sine eierne. Slikt kan vi ikke ha det, at elghunder får herje vilt med reinene. Vi må i dialog med grunneierne og de som selger elgjakt og vurdere ulike tiltak for å forhindre slik reinjaging de neste høstene.

Kommunene har i felleskap laget en helhetlig konsekvensutredning for Feren. Konklusjon sier at » *Feren reinbeitedistrikt har mange og til dels store arealinngrep innenfor distriktsgrensene sine. Det er et stort antall hytter i viktige beiteområder og menneskelig aktivitet i tilknytning til disse har stor forstyrrende effekt på reinen. Reinen trekker unna og utnytter ikke de tilgjengelige beiteområdene optimalt*».

8 Rovdyrtap og andre tap

Den dominerende tapsårsaken i Gaske-laante er rovdyr. Distriktet har fast yngling av jerv, gaupe, ørn og bjørn. Distriktet har opplevd ekstreme tap de siste årene, spesielt tap til jerv. Våren 2015 ble det registrert/telt 2 ynglinger innenfor Gaske-laante. Noe som fører til at Gaske-laante skal bære det meste av jervstammen og jervtapet i hele Nord- Trøndelag. Distriktet krever at jervhi som ligger i nærheten av kalvingslandet tas ut, for å hindre kalvmassakre og tilslutt framtidig kollaps i Gaske-laante. Stor forekomst av jerv og flere jervhi ynglinger fører også til enorme tap for landbruket innenfor Gaske-laante sine distriktsgrenser. Distriktet har vært i flere møter sammen med landbruket og kommunene for å få gjort noe med jervtapene.

Våren 2015 ble det gps merket 2 jerver innenfor Gaske-laante. Denne aktiviteten sto NINA for. Gps merkingen foregikk med helikopter i slutten av april måned. Siste flyging skjedde 28. april, dvs etter at kalvingen har begynt. Flygingen var ekstrem lav, både for å kunne se sporene på bakken og få til å skyte jerven for å merke den. Nina sendte epost til en av sijkeandelsinnhaveren 1.5 døgn før flygingen skulle foretas. Leder prøvde å få tak i de ansvarlige samme dag, men fikk tilslutt tak i en ansvarlig i helikopteret. I samtalen ble det informert om hvor distriktet ikke vil at flygingen skulle skje på grunn av de kalvdigre simlene. Men gaske-plektieh på ulike plasser så at denne instruksjonen ikke ble fulgt. På grunn av denne handlingsmåten som viser mangel på respekt og manglende hensyn til kalvdigre simler krever distriktet at det ikke foregår flere gps merkinger av rovdyr innenfor Gaske-laante.

9 Revidering av distriktsplan

Feren har lagt opp til at distriktsplanen skal revideres hvert 5 år. Når det blir endringer i bruk eller rammebetingelser er det ingen hinder for at planen kan revideres tidligere.